HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[1] וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית וכתיב [2] לא כהלין כתבא למיקרא ופשרא להודעא למלכא וכתיב [3] וכתב את משנה התורה הזאת כתב הראוי להשתנות למה נקרא אשורית שעלה עמהם מאשור תניא רבי אומר בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל כיון שחטאו נהפך להן לרועץ כיון שחזרו בהן החזירו להם שנאמר [4] שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך למה נקרא שמה אשורית שמאושרת בכתב רשב"א אומר משום ר' אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר [5] ווי העמודים מה עמודים לא נשתנו אף ווים לא נשתנו ואומר [6] ואל היהודים ככתבם וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת א) לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר [7] שויתי ה' לנגדי תמיד ואידך האי שויתי מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה כדרב חנה בר ביזנא דאמר רב חנה בר ביזנא אר"ש חסידא[א] המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד לר"ש דאמר כתב זה לא נשתנה מאי לא כהלין כתבא למיקרא אמר רב בגימטריא איכתיב להון יטת יטת אידך פוגחמט מאי פריש להו [8] מנא מנא תקל ופרסין מנא מנא אלהא מלכותך ב) (והשלמת לך) תקיל תקילתא במאזניא והשתכחת חסיר ג) (פרסין) פריסת מלכותך ויהיבת למדי ופרס ושמואל אמר ממתום ננקפי אאלרן ור' יוחנן אמר אנם אנם לקת ניסרפו רב אשי אמר נמא נמא קתל פורסין:

מתני' ד) אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום ולא כשהוא בבית המרחץ שנאמר [9] שום תשים עליך מלך ה) שתהא אימתו עליך:

גמ' אמר רב יעקב א"ר יוחנן אבישג מותרת לשלמה ואסורה לאדניה מותרת לשלמה דמלך היה ומלך משתמש בשרביטו של מלך ואסורה לאדניה דהדיוט הוא אבישג מאי היא דכתיב [10] והמלך דוד זקן בא בימים וגו' ויאמרו לו עבדיו יבקשו וגו' וכתיב [11] ויבקשו נערה יפה וגו' וכתיב [12] והנערה יפה עד מאד ותהי למלך סוכנת ותשרתהו אמרה נינסבן אמר לה אסירת לי אמרה ליה חסריה לגנבא נפשיה לשלמא נקיט אמר להו קראו לי לבת שבע וכתיב [13] ותבא בת שבע אל המלך החדרה אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה קינחה בת שבע בשלש עשרה מפות אמר רב שמן בר אבא בוא וראה כמה קשין גירושין שהרי דוד המלך התירו לו לייחד ולא התירו לו לגרש ו) א"ר אליעזר כל המגרש את אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר [14] וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם וכתיב [15] ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך ז) א"ר יוחנן ואיתימא ר' אלעזר אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מבקשין ממנו ממון ואין לו שנאמר [16] ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך וא"ר יוחנן כל אדם שמתה אשתו ראשונה כאילו חרב בהמ"ק בימיו שנאמר [17] בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה לא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתך וכתיב [18] ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב וכתיב [19] הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם אמר רבי אלכסנדרי כל אדם שמתה אשתו בימיו עולם חשך בעדו שנאמר [20] אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך ר' יוסי בר חנינא אמר פסיעותיו מתקצרות שנאמר [21] יצרו צעדי אונו רבי אבהו אמר עצתו נופלת שנאמר [21] ותשליכהו עצתו אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ח) קשה לזווגם כקריעת ים סוף שנאמר [22] אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות ט) (אל תיקרי מוציא אסירים אלא כמוציא אסירים אל תיקרי בכושרות אלא בכי ושירות) איני והאמר רב יהודה אמר רב י) ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני לא קשיא הא בזווג ראשון הא בזווג שני א"ר שמואל בר נחמן לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים שנא' [23] ואשת נעורים כי תמאס מתני לה רב יהודה לרב יצחק בריה כ) אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנא' [24] יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעוריך

עבורי

וכתב הנשתון. כתב שנשתנה והאי קרא בעזרא כתיב שהיו כותבין בימיו כתב משונה שנשתנה ע"י מלאך שכתב מנא מנא תקל ופרסין בימי דניאל כתב דארמי ולשון ארמי ואומר לא כהלין כתבא למיקרא ט) (דכיון שחטאו) לא היו יכולין לקרות כתב שכתב המלאך בימי בלשצר והיו שם יהודים הרבה ש"מ נשתנה להם אותו כתב באותו היום: **את משנה התורה.** רמז לנו משה רבינו שכתב שבימיו עתיד להשתנות מן עברי לאשורית שנתן להם בימי דניאל ובא עזרא וכתב בו את התורה בכתב אשורית: **בכתב זה נתנה תורה לישראל.** בימי משה ולמה לא כהלין כתבא למקרא דכיון שחטאו בבית ראשון ובזו את התורה נהפך להם לרועץ לשון תרעץ אויב (שמות טו) שכחוהו: **שובו לבצרון.** לעיר מבצר שלכם לירושלים ואבית שני קא מתנבא: **גם היום מגיד משנה.** מה ששכחת את משנה התורה הזאת: **אשיב לך.** אחזיר לך מה ששכחת את משנה התורה הזאת: **ווי העמודים.** יתדות כסף העשוין כמין אונקלות וקבועים בעמודים שבהם תוחבין לולאות קלעי החצר והמסך וכל אונקלאות דומין לווין. אלמא בימי משה עשויין הווין כגון שלנו(א): **והעמודים לא נשתנו** ל"ג לה בתוספתא [פ"ד] ה"ג בתוספתא [שם] **מה לשונם לא נשתנה** דהא ד"ה בלשון הקודש נאמרה ועדיין בלשון הקודש היא: **כמו קמיע.** קטנה בכתב דק שהיא קלה לשאת: **שויתי ה' לנגדי.** סיפיה דקרא כי מימיני בל אמוט דוד המלך על שם ספר תורה שבזרועו אמר: **לא נשתנה כל עיקר.** משמע לא נשתכח מהם כלל דהא עליה דר' אתי לאיפלוגי. ומאי לא כהלין כתבא למיקרי: **יטת.** בא"ת ב"ש מנא מניח את זו וכתב מה שבצד במקום מ"ס כותב יו"ד הסמוכה לה ובמקום נו"ן כותב טי"ת ובמקום אל"ף כותב תי"ו: **ופרסין.** שתי פריסות משמע וזו היא פריסת מלכותו ויהיבת למדי ופרס: **ממתום נקפי אאלרן.** עשאן מ) שלש תיבות של חמשה אותיות צירף אותיות הראשונות של כל תיבה ועשאן תיבה אחת ואחר כך צירף השניות והשלישיות: **גמ' אסירת לי.** שכבר נשאתי שמונה עשרה: **חסריה לגנבא נפשיה לשלמא נקט.** כשהגנב חסר שאינו מוצא מקום לגנוב מחזיק עצמו בענוה כאיש שלום. כלומר מפני שזקנת ותשש כחך אתה אומר שאני אסורה לך: **קנחה בת שבע.** שבא עליה י"ג ביאות ומקנחת בין תשמיש לתשמיש ובמקרא זה כתובים שלש עשרה תיבות ותבא בת שבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואבישג השונמית משרת את המלך: **התירו לו ליחד.** עם אבישג ואע"פ שנאסר ייחוד של פנויה: **ולא התירו לו לגרש.** אחת מי"ח וישאנה(ב): **אור חשך באהלו.** בשביל אהלו ואין אהלו אלא אשתו י): **יצרו צעדי אונו.** בתריה כתיב:

ארבעים יום קודם יצירת הולד. ומ"מ מועיל תפלה בתוך מ' ימים להופכו או לזכר או לנקבה כדאמרינן בברכות (דף ס.) מ' יום קודם יצירת הולד אדם מתפלל על אשתו שתלד זכר אפילו זווג ראשון מתהפך בתפלה כדאיתא במועד קטן (דף יח:) אין נושאין נשים במועד אבל מארסין שמא יקדמנו אחר ברחמים:

ואימא

עין משפט נר מצוה

ס [א] מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה טז טוש"ע א"ח סי' צח סעיף א' וברב אלפס ברכות פרק ה דף כה:

ב מיי' פ"ב מהל' מלכים הלכה א:

סא ג מיי' שם הלכה ג:

◆

רבינו חננאל

שקדמו משה ואע"פ שלא נתנה על ידו נשתנה כתב על ידו דכתיב וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית וכתוב ולא כהלין כתבא למיקרא מכלל שנשתנה הכתב שנאמר וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר כתב העתיד להשתנות ולמה נקרא אשורי שעלה עמהן מאשור ואין הלכה כמר עוקבא דהא קיימא כתנאי ולא כר' יוסי אלא קיי"ל כך שכתב זה ניתן למשה בסיני כדאמרינן מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין וכן ווי העמודים ואין הלכה כמותו שנשתנה אלא כר' אלעזר המודעי דאמר כתב זה לא נשתנה כל עיקר מעולם. דר' אלעזר המודעי לגבי הני רב הוא ולית הלכתא כתלמיד בהדי רב. וכן הלכה כר' אלעזר המודעי וקיי"ל כר' אלעזר המודעי שאמרו משמו כי כתב זה לא נשתנה כל עיקר כו'. ולמה נקרא אשורי שמיושר באותיותיו וכו' ולא עוד אלא שגם ר' אומר בכתב זה ניתנה תורה לישראל ר' אומר מפני שמיושר בכתבו ובו ניתנה התורה לישראל וכיון שחטאו נהפך לרועץ מלשון תרגום ויצג ודעץ כלומר בקושי כמו דבר נעוץ דעוץ וכיון ששבו חזר להן שנאמר שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך. א"ר שמעון חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד ולמאן דאמר לא נשתנה כתב זה כל עיקר אמאי לא כהלין כתבא למקרא אמר רב בגימטריא הוה כתיב יטת אידך פוג חמט. שמואל אמר ממתום נקפי אאלרן. לרב נפיק מן א"ת ב"ש גר ים טן. הנה מ"ם מן ים ונו"ן מן טן ואל"ף מן את הרי מנא. וכן כולם לשמואל מן מ"ם ממתום ונו"ן מן ננקפי ואל"ף מן אאלרן. הרי מנא. וכן כל אות ואות משלשתן תיבה אחת. ר' יוחנן אמר אנם אנם לר' יוחנן נפיק ליה ממטה למעלה לרב אשי נמא נמא קתל פורסין אות מן אמצע אות מתחלתו ואות מסופו הרי תיבה ופתרון כולן אחד מנא מנא תקל ופרסין: **ירושלמי** וקרא בו כל ימי חייו הדברים קל וחומר ומה אם המלך שצרכי כל ישראל עליו חייב לקרוא כל ימיו ההדיוט על אחת כמה וכמה: **אין** רוכבין על סוסו ולא יושבין על כסאו ולא משתמשין בשרביטו ואין רואין אותו ערום ולא כשהוא מספתר כו': **ירושלמי** ר' יוחנן סלק גבי ר' יהודה נשיאה נפק לגביה בחלוקא דכיתנא א"ל חזור לבוש חלוקך דעמרא משום מלך ביפיו תחזינה עיניך כי נפק חמא ר' חנינא בר' סיסי מפצע קיסין פי' מבקע עצים א"ל לית דין כבודך א"ל ומה נעביד ולית מאן דישמשני א"ל לית לך מאן דישמשך לא הויתה מקבל מתחנויי תרגם רב יוסף מעוני בטבריא שמעו זאת הכהנים אמאי לית אתון לעיין באורייתא אמרין לא הבו לן ישראל כ"ד מתנתא גילון עליהן והקשיבו בית ישראל למה לא יהבתון כ"ד מתנתא לכהניא. אמר ישראל מלכא נסיב כולא. ובית המלך האזינו כי לכם המשפט. פסקתם וזה יהיה משפט הכהנים עתיד אני ליפרע מכם שהכל תלוי בכם. שמע ר' יהודה נשיאה וכעס יוסף מעוני פחד וברח וכו' **א"ר** יוחנן אבישג מותרת לשלמה שהוא מלך והמלך משתמש בשרביט המלך. אבל אדוניה הדיוט הוא ואסורה לו. ענין אבישג שאמר לדוד נסבן ואמר לה אסירת לי דהא נסיבנא י"ח נשי. ואמרה ליה היא חסריה לגנבא כו'. כלומר אחד תשש כחו. ואין בו כח לגנוב. ואמר חזרתני בתשובה. כן אתה זקנת ואין בך כח לתשמיש אשה מפני כך תאמר אסירת לי וכו': **א"ר** יוחנן קשין גירושין שהתירו לדוד לייחד בפנויה ולא התירו לו לגרש אחת ולישא אחת: כל מי שמתה אשתו ראשונה בחייו כאלו נחרב בהמ"ק בימיו שנאמר הנני לוקח את מחמד עיניך וכתיב ותמת אשתי בערב. ובמקדש כתיב את מקדשי גאון עזכם. ולא עוד אלא עולם חשך בעדו שנאמר אור חשך באהלו ופסיעותיו מתקצרות

מסורת הש"ס

א) [לעיל כא:], ב) [נ"ל והשלמה], ג) [נ"ל פרס], ד) [לקמן נה.], ה) [לעיל יט: כ: כתובות יז. קידושין לב: סוטה מא:], ו) גיטין נ: [ושם איתא ר' אלעזר], ז) ר"ה ו. זבחים כט:, ח) סוטה ב., ט) רש"ל מ"ז, י) סוטה ב. מו"ק יח: ע"ש, כ) יבמות סג:, ל) רש"ל מ"ז, מ) חמש תיבות של שלש אותיות וצירף כצ"ל, נ) [מו"ק ז:],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ווי וכו' שלנו הס"ד ואח"כ מה"ד מה העמודים לא: (ב) ד"ה ולא התירו וכו' וישאנה הס"ד ואח"כ מה"ד מבקשין ממנו ממון בשביל נדרו או הנגזל:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

◆

תורה אור השלם

1. וּבִימֵי אַרְתַּחְשַׁשְׂתָּא כָּתַב בִּשְׁלָם מִתְרְדָת טָבְאֵל וּשְׁאָר כְּנָוֺתָיו עַל אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּ מֶלֶךְ פָּרָס וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן כָּתוּב אֲרָמִית וּמְתֻרְגָּם אֲרָמִית: עזרא ד ז
2. אֱדַיִן עָלִּין כֹּל חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּפִשְׁרֵא לְהוֹדָעָה לְמַלְכָּא: דניאל ה ח
3. וְהָיָה כְשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: דברים יז יח
4. שׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה גַּם הַיּוֹם מַגִּיד מִשְׁנֶה אָשִׁיב לָךְ: זכריה ט יב
5. וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: שמות כז י
6. וַיִּקָּרְאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בָּעֵת הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִיוָן בִּשְׁלוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה מָרְדֳּכַי אֶל הַיְּהוּדִים וְאֶל הָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים וְהַפַּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשֹׁנוֹ וְאֶל הַיְּהוּדִים כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם: אסתר ח ט
7. שִׁוִּיתִי יְיָ לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט: תהלים טז ח
8. וּדְנָה כְתָבָא דִּי רְשִׁים מְנֵא מְנֵא תְּקֵל וּפַרְסִין: דְּנָה פְּשַׁר מִלְּתָא מְנֵא מְנָה אֱלָהָא מַלְכוּתָךְ וְהַשְׁלְמַהּ: תְּקֵל תְּקִילְתָּה בְמֹאזַנְיָא וְהִשְׁתְּכַחַתְּ חַסִּיר: פְּרֵס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וִיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס: דניאל ה כה-כח
9. שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא: דברים יז טו
10. וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יִחַם לוֹ: וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ: מלכים א א א-ב 11. וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: מלכים א א ג 12. וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יְדָעָהּ: מלכים א א ד 13. וַתָּבֹא בַת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחַדְרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וַאֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרַת אֶת הַמֶּלֶךְ: מלכים א א טו 14. וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח יְיָ בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם: מלאכי ב יג 15. וַאֲמַרְתֶּם עַל מָה עַל כִּי יְיָ הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ: מלאכי ב יד 16. אִם אֵין לְךָ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ: משלי כב כז 17. בֶּן אָדָם הִנְנִי לֹקֵחַ מִמְּךָ אֶת מַחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגֵּפָה וְלֹא תִסְפֹּד וְלֹא תִבְכֶּה וְלוֹא תָבוֹא דִּמְעָתֶךָ: יחזקאל כד טז 18. וָאֲדַבֵּר אֶל הָעָם בַּבֹּקֶר וַתָּמָת אִשְׁתִּי בָּעָרֶב וָאַעַשׂ בַּבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי: יחזקאל כד יח 19. אֱמֹר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים הִנְנִי מְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי גְּאוֹן עֻזְּכֶם מַחְמַד עֵינֵיכֶם וּמַחְמַל נַפְשְׁכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ: יחזקאל כד כא 20. אוֹר חָשַׁךְ בְּאָהֳלוֹ וְנֵרוֹ עָלָיו יִדְעָךְ: איוב יח ו 21. יֵצְרוּ צַעֲדֵי אוֹנוֹ וְתַשְׁלִיכֵהוּ עֲצָתוֹ: איוב יח ז 22. אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה: תהלים סח ז 23. כִּי כְאִשָּׁה עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ קְרָאָךְ יְיָ וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ: ישעיהו נד ו 24. יְהִי מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ: משלי ה יח